
PWYLLGOR SAFONAU, 28.01.13

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Charles Wyn Jones, Eryl Jones-Williams a Michael Sol Owen.

Aelodau Annibynnol:- Mr Gwilym Ellis Evans (Cadeirydd), Ms Linda Byrne, Miss Margaret E.Jones a Dr Einir Young.

Aelod Pwyllgor Cymunedol:- Mr David Clay.

Hefyd yn Bresennol: Dilys Phillips (Swyddog Monitro), Sion Huws (Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriad:- Mr Sam Soysa (Aelod Annibynnol).

1. CROESO

Croesawyd Dr Einir Young i'r cyfarfod yn sgil ei phenodiad yn aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. MATER BRYD – CAIS AM ODDEFEB GAN Y CYNGHORYDD PEREDUR JENKINS

Nid oedd y mater hwn wedi'i gynnwys ar y rhaglen, ond cytunodd y Cadeirydd iddo gael ei drafod fel eitem frys o dan Adran 100B(4)(b) Deddf Llywodraeth Leol 1972 oherwydd bod y cynghorydd yn dymuno siarad yn y trafodaethau lleol ynglŷn ag ad-drefnu addysg gynradd yn nalgylch Ysgol y Gader, Dolgellau, er bod ganddo gysylltiad â'r mater.

Cytunwyd i ymdrin â'r cais o dan eitem 5 ar y rhaglen.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 27 Tachwedd, 2012 fel rhai cywir.

Mater yn codi o'r cofnodion
Eitem 9 – Rhaglen Waith

Nododd y Swyddog Monitro y cyhoeddwyd dyddiadau drafft ar gyfer cyfarfodydd y pwyllgor am y flwyddyn i ddod, sef 1 Gorffennaf a 30 Medi, 2013 a 27 Ionawr a 7 Ebrill, 2014. 'Roedd y dyddiadau hyn yn dilyn y patrwm hanesyddol o gynnal y pwyllgor ar fore Llun a gofynnodd i'r aelodau a ddymunent barhau â'r drefn yma.

PENDERFYNWYD parhau â'r drefn o gynnal y Pwyllgor Safonau ar fore Llun.

5. CEISIADAU AM ODDEFEB

(A) Cais y Cynghorydd Dyfrig Jones

Cyflwynwyd – cais am oddefeb gan y Cynghorydd Dyfrig Jones mewn cysylltiad â thrafodaethau Cyngor Cymuned Bethesda ynglŷn â neuaddau pentref yr ardal, gan gynnwys trefniadau ariannu.

Eglurodd y Swyddog Monitro fod y Cynghorydd wedi datgan buddiant sy'n rhagfarnu oherwydd ei fod yn aelod o bwyllgor rheoli un o'r neuaddau hynny. Ychwanegodd nad oedd y Cynghorydd yn cynrychioli'r cyngor cymuned ar bwyllgor y neuadd, a'i fod yno fel unigolyn. Ni dderbyniwyd unrhyw geisiadau cyffelyb gan aelodau eraill o'r cyngor cymuned erbyn dyddiad y cyfarfod hwn. Eglurodd ymhellach mai paragraff 81(4)(a) o'r Ddeddf oedd yn berthnasol yn yr achos hwn, sef:-

“Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan Adran 81(4) o'r ddeddf –

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw.”

Nododd y Swyddog Monitro ymhellach fod yr arian i'w ddyrannu yn debygol o fod yn fwy na £500, ond petai'n llai na hynny, na fyddai'n rhaid i'r Cynghorydd gyflwyno cais am oddefeb. Ychwanegodd fod rhagor na hanner aelodau'r Cyngor Cymuned hefyd yn eistedd ar bwyllgorau un o'r pedair neuadd yn ardal y Cyngor Cymuned, a phe na chaniateid goddefeb i'r Cynghorydd Dyfrig Jones, na'r aelodau eraill o'r Cyngor Cymuned sydd hefyd yn gwasanaethu ar bwyllgor neuadd, dau aelod yn unig o'r Cyngor Cymuned fyddai'n gallu cymryd rhan yn y drafodaeth.

Wrth ystyried y cais, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Bod hwn yn achos digon syml ac y byddai'n rhesymol ei ganiatáu neu, fel arall, ni fyddai yna gworwm yn y Cyngor Cymuned i drafod y mater.
- Y dylid hysbysu'r Clerc bod angen i aelodau eraill y Cyngor Cymuned sy'n eistedd ar bwyllgorau neuadd gyflwyno ceisiadau ar yr un llinellau hefyd.

PENDERFYNWYD caniatáu'r cais am oddefeb.

(B) Cais y Cynghorydd Peredur Jenkins

Cyflwynwyd – cais am oddefeb gan y Cynghorydd Peredur Jenkins mewn cysylltiad â thrafodaethau ynglŷn ag ad-drefnu addysg gynradd yn nalgylch Ysgol y Gader, Dolgellau.

Nododd y Swyddog Monitro fod y Cynghorydd wedi gofyn yn wreiddiol am yr hawl i gyflwyno'i gais yn bersonol i'r Pwyllgor yn y cyfarfod, ond y bu'n rhaid iddo gyflwyno ymddiheuriad yn ddiweddarach oherwydd ymrwymiad arall.

Eglurodd y Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith fod y cynlluniau ar gyfer y dalgylch wedi'u rhannu yn dair rhan sef (i) ysgolion ochr ddwyreiniol y dalgylch, (ii) ysgolion yr ochr orllewinol a (iii) ysgolion tref Dolgellau. 'Roedd y cais yn ymwneud â'r cynlluniau ar gyfer ysgolion dwyrain y dalgylch oherwydd bod merch y Cynghorydd yn brifathrawes dros dro ar ddwy o'r ysgolion yn yr ardal honno.

Yna cyfeiriodd at y canllawiau a osodwyd gan y Pwyllgor yn y gorffennol ar gyfer ceisiadau yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion, sef:-

“Y byddai tad/mam, taid/nain, wŷr/wyres, gŵr neu wraig, plant, brawd neu chwaer yn creu cysylltiad rhy agos i ganiatáu gollyngiad o safbwynt ysgolion penodol oherwydd y byddai'n anodd i'r cyhoedd gael hyder yn y modd y gwneid y penderfyniadau.”

Serch hynny, caniatwyd i aelodau gymryd rhan yn nhrefniadaethau'r Paneli Adolygu Dalgylch ac i gymryd rhan lawn mewn trafodaethau yn y Cyngor a'i bwyllgorau ar faterion yn gysylltiedig â threfniadaeth ysgolion cynradd y sir, ond bai fod y trafodaethau hynny yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r ysgol dan sylw. Nodwyd hefyd bod cais y Cynghorydd wedi ei gyfyngu i hawl i siarad yn y trafodaethau lleol yn unig, ac nid i gymryd rhan mewn unrhyw benderfyniad.

Wrth ystyried y cais, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Nad oedd y cais hwn yn wahanol iawn i geisiadau eraill a gymeradwywyd yn y gorffennol.
- Y gallai rhoi gwaharddiad llwyr ar yr aelod wneud i'r cyhoedd feddwl nad oes gan eu cynghorydd lleol ddiddordeb yn y pwnc.

Ar bwynt mwy cyffredinol, ystyriwyd yr egwyddor o ganiatáu i gynghorwyr ymddangos gerbron y Pwyllgor i gyflwyno ceisiadau yn bersonol, yn hytrach na chyflwyno ffurflen gais yn unig. Awgrymwyd y byddai cael cyfle i holi ymgeiswyr yn fodd i'r Pwyllgor gael mwy o wybodaeth ynglŷn â chais. I'r gwrthwyneb, nodwyd na chredid bod hynny'r defnydd gorau o amser neb, ac y dylid gofyn i ymgeiswyr gyflwyno gwybodaeth lawnach ymlaen llaw.

PENDERFYNWYD

- (a) **Caniatáu'r cais am oddefeb i'r Cynghorydd siarad, ond nid i bleidleisio, mewn cyfarfodydd dan nawdd y Cyngor sy'n cael eu cynnal yn yr ardal, ond na chaiff siarad, na bod yn bresennol na phleidleisio mewn cyfarfod o'r Cyngor nac unrhyw un o'i bwyllgorau a'i bod yn ofynnol iddo ddatgan yn glir ymhob cyfarfod y mae'n cymryd rhan ynddo ei fod wedi cael goddefeb, gan egluro union natur y cyfyngiadau arno, a bod hynny'n cael ei nodi yng nghofnodion y cyfryw gyfarfodydd.**
- (b) **Y dylai pob cynghorydd sy'n cael goddefeb yn y dyfodol gyflwyno datganiad yn egluro natur yr oddefeb honno mewn unrhyw gyfarfodydd a fynychir.**
- (c) **Y dylai'r swyddogion ystyried a gynhwyswyd gwybodaeth ddigonol fel rhan o gais am oddefeb cyn ei osod ar raglen y Pwyllgor.**

6. FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad llafar y Swyddog Monitro ynghyd â chofnodion cyfarfod o'r Fforwm a gynhaliwyd ar 7 Ionawr, 2013.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad.

7. CYNHADLEDD SAFONAU 2013

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn amlinellu trefniadau Cynhadledd Safonau 2013 ac yn gofyn i'r Pwyllgor enwebu eu cynrychiolwyr ynghyd â blaenoriaethu rhestr wrth gefn os oes rhagor yn dymuno mynychu'r gynhadledd.

PENDERFYNWYD enwebu'r Cadeirydd, ynghyd â'r Cynghorydd Eryl Jones-Williams, Ms Linda Byrne a Miss Margaret Jones i fynychu Cynhadledd Safonau 2013, gyda Dr Einir Young fel yr enw cyntaf wrth gefn a'r Cynghorydd Michael Sol Owen fel yr ail enw wrth gefn.

8. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd er gwybodaeth – adroddiad y Swyddog Monitro yn hysbysu aelodau'r Pwyllgor o'r datblygiadau, ers ei hadroddiad diwethaf, o safbwynt honiadau yn erbyn aelodau.

Nododd y Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith, ymhellach i baratoi'r adroddiad, fod yr Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio ymhellach i'r gŵyn bod cynghorydd sir wedi defnyddio ei dudalen Facebook i geisio sylwadau negyddol gan y cyhoedd a bod rhai o'r sylwadau hynny yn sarhaus a di-sail. 'Roedd gan yr achwynydd bythefnos i ofyn i'r Ombwdsmon ail-ystyried ei benderfyniad.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad.

9. HYFFORDDIANT

Cyflwynwyd - adroddiad y Swyddog Monitro yn gofyn i'r Pwyllgor ystyried gwahanol opsiynau a chynnig arweiniad ar greu rhaglen hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

Wrth ystyried y mater, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Mynegwyd pryder nad oedd 11 cynghorydd sir (gan gynnwys 3 aelod newydd) wedi mynychu'r hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad a gynigiwyd fel rhan o'r drefn gyflwyno yn dilyn etholiadau mis Mai 2012, a bod angen rhoi blaenoriaeth i gau'r bwlch yma.
- Yn sgil cau'r bwlch uchod, dylid cynnig sesiwn adnewyddu yn flynyddol i'r holl gynghorwyr, gan gadw cofnod o'u presenoldeb.
- Y gellid cynnig hyfforddiant i gynghorwyr sir yng nghyfarfodydd y Pwyllgorau Ardal.
- Bod angen darparu hyfforddiant i aelodau ar ddatgan buddiant yn y maes cynllunio.
- Y dylai'r hyfforddiant gael ei becynnu mewn ffordd sy'n atyniadol i'r aelodau a bod yna wahanol ffyrdd o'i ddarparu, e.e. CD neu brawf ar-lein.
- Bod angen newid diwylliant gan nad oedd pobl yn credu eu bod angen hyfforddiant.
- Mai'r Clercod yw'r allwedd i gael gwell trefniadau yn y cynghorau cymuned, a heb eu cydweithrediad hwy, mae'n fwy anodd i'r cynghorwyr plwyf gael yr hyfforddiant sydd ei angen arnynt.

Cyfeiriodd y Swyddog Monitro at llythyr gan Carl Sargeant AC, y Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau, ynglŷn â Fframwaith Moesegol Llywodraeth Leol, dyddiedig 15 Ionawr, 2013, a ddosbarthwyd i'r aelodau gyda rhaglen y Pwyllgor. Yn ogystal â gofyn i gynghorau ymateb i gyfres o gwestiynau penodol, 'roedd y llythyr yn gwahodd sylwadau ar unrhyw agweddau eraill o'r Cod ac awgrymodd y gellid gofyn i'r Gweinidog gynnwys amod yn y Cod bod rhaid i bob cynghorydd dderbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

PENDERFYNWYD

- (a) Rhoi blaenoriaeth i ddarparu hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad i'r 11 cynghorydd sir oedd heb fynychu'r hyfforddiant a gynigiwyd fel rhan o'r drefn gyflwyno yn dilyn etholiadau mis Mai 2012.
- (b) Cynnig sesiwn adnewyddu yn flynyddol i'r holl gynghorwyr sir, gan edrych ar ffyrdd gwahanol o ddarparu'r hyfforddiant, e.e. pwyllgorau ardal.
- (c) Cynnig sesiynau penodol ar gyfer Clercod Cynghorau Tref a Chymuned gan fonitro sut mae'r hyfforddiant gydag Unllais Cymru yn symud yn ei flaen.
- (ch) Cynnig sesiwn wedi ei theilwrio ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau.
- (d) Bod angen ystyried dulliau gwahanol a mwy arloesol o gyflwyno hyfforddiant yn gyffredinol.
- (dd) Gofyn i'r Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau gynnwys amod yn y cod bod rhaid i bob cynghorydd dderbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

10. BIL LLYWODRAETH LEOL (DEMOCRATIAETH) CYMRU

Cyflwynwyd - adroddiad y Swyddog Monitro yn gofyn i'r Pwyllgor a ddymument fynegi barn ac ymateb i'r ymgynghoriad ar y Bil uchod sydd gerbron y Cynulliad ar hyn o bryd, ac yn benodol y cynnig (yng Nghymal 63) sy'n ymwneud â sefydlu cydbwyllgorau safonau.

Yna cyfeiriodd y Swyddog Monitro at lythyr Carl Sargeant AC, y Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau, ynglŷn â Fframwaith Moesegol Llywodraeth Leol, gan ofyn i'r aelodau am eu barn ar chwe phwynt penodol yn y llythyr hwnnw, sef:-

- 1) Anogaeth i gynghorau sefydlu trefn ar gyfer datrys cwynion yn lleol yn hytrach na'u cyfeirio at yr Ombwdsmon.
- 2) Cais i gynghorau osod cap o £20,000 ar y lefel o indemniad a gynigir i aelodau sy'n wynebu achosion o gamymddwyn.
- 3) Y bwriad i dynnu allan o'r Cod Ymddygiad yr amod sy'n dweud bod rhaid i aelodau roi gwybod i'r Ombwdsmon am achosion posib' o dorri'r cod.
- 4) Y bwriad i dynnu allan o'r Cod Ymddygiad y cymal sy'n dweud bod gan aelod lleol fuddiant personol os oes gwrthdaro rhwng buddiannau ei ward a buddiannau'r Cyngor yn ei gyfanrwydd.
- 5) Y bwriad i newid y canllawiau er mwyn gwneud yn glir nad yw gwneud sylw gwleidyddol, o reidwydd, yn golygu torri'r cod.
- 6) Y bwriad i gynnwys amod yn y mesur bod rhaid cyhoeddi'r Gofrestr Buddiant ar-lein ar gyfer pob cyngor drwy'r wlad.

Gofynnid hefyd i'r Pwyllgor a ddymument gyflwyno sylwadau ar unrhyw agweddau eraill o'r Cod a phenderfynwyd eisoes (o dan eitem 9 uchod) y dylid gofyn i'r Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau gynnwys amod yn y cod bod rhaid i bob cynghorydd dderbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

Wrth ystyried y mater, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Y dylid gwrthod y syniad o sefydlu cyd-bwyllgorau safonau. Byddent yn glastwreiddio'r pwyllgorau safonau unigol. Er bod gan aelodau lleyg ddiddordeb brwd mewn gweld eu cyngor lleol yn gweithredu'n briodol, ni ellid bod yn sicr y byddent yn teimlo'r un mor frwdfrydig ynglŷn â gweithrediad cynghorau mewn

ardaloedd eraill. Hefyd, byddai'r trefniadau'n sicr o fod yn anhylaw a'r papurau'n mynd yn rhy feichus.

- Bod gan y Cyngor hwn drefn ar gyfer datrys anghydfodau rhwng aelod ac aelod ac aelod a swyddog yn lleol ac felly bod y Pwyllgor hwn eisoes yn cyflawni'r hyn 'roedd y Gweinidog yn ofyn amdano.
- Y farn gyffredinol yw bod cap o £20,000 ar y lefel o indemniad a gynnigir i aelodau sy'n wynebu achosion o gamymddwyn yn rhy uchel. Dylid trafod pob achos yn unigol, ond yn ymarferol, bydd y Cyngor hwn yn rhoi llai nag £20,000 o indemniad.
- Cytuno â'r bwriad i dynnu allan o'r Cod Ymddygiad yr amod sy'n dweud bod rhaid i aelodau roi gwybod i'r Ombwdsmon am achosion posib' o dorri'r cod.
- Cytuno â'r bwriad i dynnu allan o'r Cod Ymddygiad y cymal sy'n dweud bod gan aelod lleol fuddiant personol os oes gwrthdaro rhwng buddiannau ei ward a buddiannau'r Cyngor yn ei gyfanrwydd.
- Cytuno â'r bwriad i newid y canllawiau er mwyn gwneud yn glir nad yw gwneud sylw gwleidyddol, o reidrwydd, yn golygu torri'r cod.
- Anghytuno â'r bwriad i gynnwys amod yn y mesur bod rhaid cyhoeddi'r Gofrestr Buddiant ar-lein ar gyfer pob cyngor drwy'r wlad. O safbwynt cynghorwyr plwyf, gallai hyn agor y drws i lawer o gecru. 'Roedd eisoes yn ddigon anodd cael gwirfoddolwyr ar y cynghorau plwyf beth bynnag a byddai gorfod gwneud datganiadau fel hyn yn troi pobl i ffwrdd. O safbwynt cynghorwyr sir a phlwyf, 'roedd gan yr unigolyn hawl i ofyn am yr wybodaeth beth bynnag, o dan y Ddeddf Hawl i Wybodaeth, a byddai gan y cyngor perthnasol gofnod o enw unrhyw un sydd wedi cyflwyno cais am wybodaeth o dan y ddeddf honno, yn wahanol i'r sefyllfa petai pobl wedi dod ar draws yr wybodaeth eu hunain wrth chwilota ar y we. Nodwyd hefyd nad yw canllawiau'r Llywodraeth ar gyfer yr aelodau Cynulliad mor haearnidd.
- Y dylid gofyn i'r Gweinidog gynnwys amod yn y cod bod rhaid i bob cynghorydd dderbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad gan nodi bod hyfforddiant ym meysydd Cynllunio a Thrwyddedu yn orfodol i aelodau'r Cyngor hwn eisoes.
- Datgan anfodlonrwydd bod llythyr y Gweinidog wedi'i dderbyn yn uniaith Saesneg.

PENDERFYNWYD cyflwyno'r sylwadau uchod i sylw'r Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau.

11. PROTOCOL RHODDION A LLETYGARWCH AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad diwygiedig y Swyddog Monitro ar y Protocol Rhoddion a Lletygarwch Aelodau yn sgil y drafodaeth yng nghyfarfod diwethaf y pwyllgor ar 27 Tachwedd, 2012. Gofynnwyd am farn y pwyllgor ar y protocol diwygiedig, y dull o ddod â'r protocol i sylw'r cynghorwyr ynghyd â'r ffurflen gofrestru rhoddion a lletygarwch.

Wrth ystyried y mater, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Mewn ymateb i sylw nad oedd bob amser yn bosib' datgan rhodd o fewn 28 diwrnod, e.e. pan na dderbynnir bil am waith, nododd y Swyddog Monitro nad oedd yna ofyniad i gofrestru o fewn 28 diwrnod mewn achosion o'r fath.
- Awgrymwyd nad oedd yn briodol enwi aelodau o'r cyhoedd ar y gofrestr.
- Y dylid ymlynu at y trothwy o £25.
- Y dylai'r swyddogion wneud trefniant ffurfiol i rannu'r gofrestru gyda'r Cadeirydd bob 6 mis gan nodi yn adroddiad blynyddol y pwyllgor bob hynny wedi digwydd a beth oedd y casgliadau.
- Y dylai rhan 5 o'r protocol gynnwys y gair 'cyflwyniadau'.

- Y dylid sefydlu rhaglen dreigl o archwilio cofrestrau'r cyngorau tref a chymuned yn flynyddol.
- Y dylai'r hyfforddiant a gynigir i glercod cyngorau tref a chymuned gynnwys yr angen i gofrestru rhoddion a lletygarwch.
- Y dylid gosod y ffurflen gofrestru rhoddion a lletygarwch ar y we.

PENDERFYNWYD bod y Swyddog Monitro yn ail-lunio'r protocol yn unol â barn y pwyllgor ac yn ei gyflwyno i'r Cyngor llawn i'w fabwysiadu ym mis Mai.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 1.05pm.